



Lausunto

20.05.2022

Asia: VN/16699/2021

Lausuntopyyntö kuntia koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä

1. Taustatiedot

Klikkaa ja lisää otsikko valintakysymykselle

Kunta

2. Ehdotukset kuntien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi

Ehdotus 1: Ohjauksen ja rahoituksen periaatteiden selkiyttäminen

Valtion ohjaus avustustoiminnan avulla on osittain ristiriitaista kuntien itsehallinnon, paikallisten tarpeiden ja tavoitteiden kanssa. Työryhmän tunnistama avustushakujen pirstaleisuus on aito haaste, ja aiheuttaa hallintokustannuksia sekä avustuksen hakijan että myöntäjän päässä. Hankkeiden hallintoon ja avustuksen hakemiseen sekä maksatukseen liittyvät prosessit ovat nykyisellään raskaita ja niiden yksinkertaistamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Hankerahoituksen myöntäminen kerralla neljäksi vuodeksi olisi kannatettavaa, lyhytkestoisten hankkeiden hallinnointi on raskasta ja lyhyt kesto haittaa hankerahoituksella saavutettavia hyötyjä sekä uusien toimintatapojen sekä kehitystyön jatkuvuutta.. Sähköisten palvelujen kehittäminen on avainasemassa raportoinnin selkeyttämisessä ja yhtenäistämässä.

Ehdotus 2: Hyvinvointialueiden ja kuntien tehtävien muutoksen vaikutusten huomiointi

Ehdotetut toimenpiteet korostavat sosiaali- ja terveysministeriön roolia hyvinvointialueen näkökulmasta. On varmistettava, että myös kuntien näkökulma tulee otetuksi huomioon. Kunnissa tehdään jatkossakin asukkailla hyvinvointipalveluja, joihin on tärkeää kohdentaa riittävästi resursseja. Hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyön vauhdittamiseksi on hyvä kohdentaa hankerahoitusta yhteisiin kehittämishankkeisiin.

Laajemman yhteistyön merkitys korostuu hyvinvointialuesiirtymän myötä. Valtionavustusten perusteiden ja rahoitusrakenteiden tulee tukea sitä, että hyvinvointialueet, kunnat sekä kolmannen sektorin toimijat voivat kehittää ja toteuttaa avustettavaa toimintaa yhteistyössä. Riskinä on, että rahoitusrakenteet pirstaloituvat entisestään ja eri toimijat kehittävät tahoillaan päällekkäisiä toimintoja. Hyvinvointialuesiirtymä edellyttää laajempaa yhteistyötä ja suunnitelmallisuutta myös eri valtionapuviranomaisilta.

Ehdotus 3: Heikossa taloudellisessa asemassa olevien kuntien huomioiminen

T

Ehdotus 4: Vuosikellon mukainen ennakoitava toiminta

Tavoite ennakoitavuuden kehittämisestä on erinomainen. Avustushakuja koskevat tiedot tulee kuntien toiminnan suunnittelusyklin kannalta saada hyvissä ajoin etukäteen. Kuntien toiminta- ja kehittämissyklin huomioiden olisi myös tarkoituksenmukaista arvioida hankkeiden toteutuksen kokonaiskesto: kestävien tulosten aikaansaamiseksi 3-4 vuoden toteutusperspektiivi olisi tarkoituksenmukaisempi. Haun ajoittaminen syksyyn ja päätösten ajoittuminen alkukeväälle tukevat avustuksen käyttömahdollisuuksia oikea-aikaisemmin esimerkiksi silloin, kun on tarve rekrytoida avustuksessa tarkoitettua henkilöstöä toimintakauden alkuun syksyksi. Kaupungin talouden ohjausta vaikeuttaa avustusten myöntöpäätösten ajoittuminen kuntien talousarvion hyväksymisen jälkeen.

Ehdotus 5: Laaja-alaisen ymmärryksen, tiedon ja kuulemisen edistäminen

Laaja tiedon hyödyntäminen ja yhteinen tilannekuva tukevat vaikuttavan avustustoiminnan aikaansaamista ja paikallisten tarpeiden tarkastelua toiminnan lähtökohtana. Avustusten kokoaminen laajemmiksi kokonaisuuksiksi vähentäisi nykyistä sirpalemaista ja lyhytjänteistä avustustoimintaa, joka on myös

määrällisesti kuormittavaa. Raportissa esitetty tavoite vaikutusten ja vaikuttavuuden vahvistamisesta on kannatettava. Nykyistä laajempi tiedon tuottaminen avustustoiminnan tueksi ja tiedon hyödyntäminen auttavat luomaan parempaa tilannekuvaa ja kohdentamaan hankeavustusrahaa aidosti tärkeimpiin kohtiin kunnassa. Sekä valtionavustuksia myöntävät että niitä hakevat tarvitsevat riittävästi tukea kuten tietoa, koulutusta, yhteistyötä, työvälineitä ja malleja sujuvan, uuden toimintamallin omaksumiseksi. Hakuaikojen riittävyyteen on hyvä kiinnittää huomiota erityisesti muutoksen alkuvaiheessa.

Ehdotus 6: Pienten toimijoiden ja hankkeiden avustamisen vaikuttavuuden parantaminen

Kuntien erilaisuus ja erilaiset mahdollisuudet avustustoimintaan osallistumiseen on tärkeä ottaa huomioon kehittämisessä. Avustustoiminnan keventämisellä voitaisiin tukea myös pienten toimijoiden ja hankkeiden osallistumista avustushakuihin. Hankkeiden keston pidentämisellä voidaan osittain vaikuttaa hallinnolliseen keventämiseen. Rahoituksen kanavoiminen valtiosuusjärjestelmän keventäisi kuntien työtä.

Ehdotus 7: Verkostojen hyödyntäminen

Yhteistyön tiivistäminen verkostomaisesti niin viranomaisten kesken, avustusten myöntäjien ja hakijoiden välillä sekä hakijoiden kesken parantaa yhteistyötä, tiedon kulkua ja tiedon hyödyntämistä. Onnistunut verkostoyhteistyö vaatii jo ennen rahoitushakua olemassa olevia verkostoja. Valtionhallinnon ja kuntien välinen vuoropuhelu on tärkeää, se vahvistaa yhteisesti hyvää hallintoa ja tiedon avoimuutta.

Ehdotus 8: Avustustoiminnan roolien ja prosessien selkeyttäminen

Selkeät roolit ja prosessit lisäävät toiminnan laadukkuutta ja sujuvuutta. Olennaista on, että avustustoiminnan ohjausvaikutuksessa korostuu tavoite ja vaikuttavuus, ei niinkään keinot tai operatiivinen ohjaus. Paikallinen ympäristö, olosuhteet, asukkaat, prosessit ja menetelmät tunnistaen operatiivinen ohjaus on oltava kullakin kunnalla.

Ehdotus 9: Yhtenäisyyden ja läpinäkyvyyden parantaminen

Yhtenäisyyden ja läpinäkyvyyden parantaminen on kannatettavaa. Valtionavustustoiminnan

yhtenäistäminen on valtionavustuksia laaja-alaisesti hakevien kuntatoimijoiden kannalta olennaista toiminnan uudistuksessa. Yhteinen valtionavustustoiminnan sanasto sekä yhteiset digitaaliset palvelut, jossa toteutetaan rakenteellista yhtenäistämistä, tukevat sujuvampaa valtionavustustoimintaa. Kaikkien haussa olevien valtionavustusten kokoaminen Haeavustuksia.fi -palveluun helpottaa nykyisin hajallaan

olevien avustushakujen seuraamista, joten tiedontallennusvelvoite on välttämätöntä uudistuksen toteuttamisessa. Valtionaputoiminnan sisällöllistä yhtenäistämistä tulee jatkaa kaikkien valtionapuviranomaisten kesken.

Avustusehtoja tulisi selkeyttää ja hyväksyttävistä kustannuseristä tulisi antaa tarkempaa ohjeistusta. Nykyisellään ohjeisiin liittyy joiltakin osin tulkinnanvaraisuutta.

Ehdotus 10: Vaikutusten arvioinnin ja mittauksen periaatteiden hyödyntäminen

Hakulomakkeen ja raportoinnin kytkeminen toisiinsa vaikutusten ja tulosten tarkastelemiseksi sekä tiedonsaanti vaikutusketjuista varhaisessa vaiheessa vuosikelloa hyödyntäen ovat kannatettavia.

Ehdotus 11: Tulosten käytäntöön viennin edistäminen periaattein, toimintatavoin ja velvoittein

Vaikuttavaan avustustoiminnan kuuluvat tulosten hyödyntäminen, juurruttaminen ja tiedon julkaiseminen

ja jakaminen laajemman hyödyntämisen aikaansaamiseksi. Aiempien hankkeiden hyödyntämisen tulisi tukea kuntia kehittämään omaa toimintaansa.

Kuntien talous ei määräaikaisen rahoituksen päättymisen jälkeen usein mahdollista toiminnan vakinaistamista, mikä heikentää hankkeen juurruttamista. Toisaalta, osa määräaikaisesti rahoitetusta toiminnasta koetaan uudeksi normiksi ja rahoituksen päätyttyä kunnan oletetaan jatkavan toimintaa ilman valtion rahoitusta. Useat hankkeet ovat pysyvästi nostaneet kaupungin palvelu- ja kustannustasoa. Pysyväksi haluttavat muutokset tulee rahoittaa valtionosuusjärjestelmän kautta.

3 Yleiset huomiot kehittämis ehdotuksista

Yleiset huomiot kehittämis ehdotuksista

Erityisesti vuodesta toiseen jatkuva, normaalilainsäädännön piiriin sisältyvä toiminta tulisi myöntää kunnille valtionosuusrahoituksena. Valtionavustustoiminnan

kehittämisen yhteydessä tulisi entistä painokkaammin kiinnittää huomiota valtionosuusrahoituksen valintaan rahoitusinstrumenttina. Kuntien valtionosuusjärjestelmää on lähivuosina uudistettava vastaamaan paremmin sivistys- ja elinvoimakunnan tarpeisiin,

Hakumenettelyiden ja raportoinnin kehitysehdotukset tervetulleita ja hyvin mietittyjä. esim. nimenkirjoitusoikeudet Suomi.fi -palveluiden avulla, käsitteiden yhtenäistäminen (tuntikirjaukset, yleiskulut, jne.) Tavoitteena pitää olla, että kaikki avustukset olisi haettavissa yhden nettisivun kautta. Tällöin myös hakemusprosessi yhtenäistyy ja hakemuksiin ja raportointiin käytettä työmäärä vähenee.

Ojavuo Pia
Espoon kaupunki - Konsernihallinto